

Handläggare
Sofia Regnell
Telefon: 08-508 09 021**Till**
Östermalms stadsdelsnämnd
2016-12-15

Levande lokala centrum (Riktlinje för centrumutveckling)

Remiss från kommunstyrelsen, Dnr 171-1104/2016

Förvaltningens förslag till beslut

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Christina Klang
stadsdelsdirektörBritt Mattsson
avdelningschef

Sammanfattning

Stadsledningskontoret har tagit fram en rapport kring levande lokala centrum samt en riktlinje för centrumutveckling. Rapporten kommer att utgöra underlag för stadens pågående arbete med revidering av översiktsplanen. Några av de centrala inriktningarna i översiktsplanen är att koppla samman stadsdelar samt att stärka stadens olika stadsdelscentra.

Förvaltningen ser positivt på att riktlinjer för centrumutveckling tagits fram, som vägledning i arbetet med att utveckla stadsdelscentrumen för att hålla dem levande, skapa en stark lokal identitet och ett enklare vardagsliv samt avlasta stadskärnan. Förvaltningen saknar dock en tydlighet i vem som är processägaren i den centrumsutveckling som beskrivs. Stadsdelsnämnderna har endast rådighet över stadens parkmark samt offentlig service i form av exempelvis förskolor och det är sällan en så stor del av de lokala centrum som beskrivs i dessa två dokument.

Då privat kommersiell service har fått allt större plats i många lokala stadsdelcentrum anser förvaltningen att det är viktigt att staden samverkar med dessa aktörer för att skapa olika typer av mötesplatser i centrumen. Mötesplatser vilka främjar olika typer av aktiviteter, inte bara konsumtion, och som vänder sig till olika typer av målgrupper.

Bakgrund

En remiss om förslag till Levande lokala centrum, Riktlinje för centrumutveckling, har inkommit till stadsdelsnämnden för besvarande. Remissen skickas ut till samtliga stadsdelsnämnder, Exploateringsnämnden, Fastighetsnämnden, Kulturnämnden, Miljö- och hälsönämnden, stadsbyggnadsnämnden, Tekniska nämnden samt Stockholms Stadshus AB. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 16 januari 2017.

Ärendet

Rapporten levande lokala centrum

Några av de centrala inriktningarna i översiktsplanen är att koppla samman stadsdelar samt att stärka stadens olika stadsdelscentra i syfte att skapa förutsättningar för en stark lokal identitet och ett enklare vardagsliv.

Rapporten har fokuserat på att belysa förutsättningarna för små lokala centrum (exempelvis Ängby torg och Gamla Enskede), lokala stadsdelscentrum (Hökarängen och Skarpnäck) samt centrum för flera stadsdelar (Högdalen och Fruängen). Rapporten och riktlinjen inkluderar inte den största centrumkategorin, centrum med en regional funktion. Exempel på denna typ av centrum är Farsta, Skärholmen och Kista. Förutom att dessa centrum tangerar det som i tidigare översiktsplaner benämnt som ”tyngdpunkter” så styrs dessa av en egen dynamik och rådighet.

Flera av dessa stadsdelscentrum, oavsett kategori, byggdes för flera decennier sedan och planerades ofta för en annan funktion och under andra förutsättningar. Sedan dess har konsumtionsmönster förändrats och nya krav ställs på de lokala stadsdelscentrumen.

Förändringen pågår snabbt, vilket ställer än högre krav på centrumens förmåga att anpassa sig. Ett kontinuerligt utvecklingsarbete är nödvändigt för att skapa liv och levande centrum. För att göra detta är en tydlig arbetsprocess en viktig del av utvecklingsarbetet, oavsett centrumkategori.

Genom att följa ett antal generella steg kan en tydlig bild skapas av ett centrums nuläge, vad som ska uppnås samt vilka åtgärder som krävs för att nå dit. Rapporten presenterar ett antal verktyg som kan användas i arbetsprocessen för att utveckla levande stadsdelscentrum. Verktygen sorterar in under tre teman; fysisk utformning och miljö, funktion och kommersiell bärkraft samt mångfald och social hållbarhet. Till dessa teman har ett stort antal

kvalitativa och kvantitativa kriterier kopplats vilka tillsammans ger en god nulägesbild av ett enskilt centrum.

Nulägesbilden belyser ett stadsdelscentrums individuella styrkor och svagheter, samt vilka möjligheter och hot som finns. Dessa aspekter föreslås i rapporten integreras i den fortsatta utvecklingsstrategin där en bedömning bör göras om centrumet går att utveckla, om det bör omlokaliseras eller till och med avvecklas och lämna plats för en annan funktion. I slutet på rapporten ges förslag på generella utvecklingsstrategier.

Utvecklingsstrategierna gäller för alla typer av stadsdelscentrum och kan användas som en övergripande verktygslåda. Strategierna kompletteras därefter med specifika målbilder och förslag för respektive centrumkategori som presenteras mer ingående.

Riktlinje för centrumutveckling

I syfte att de lokala stadsdelscentrumen ska ges goda framtida förutsättningar har kommunstyrelsen tagit fram en riktlinje för centrumutveckling. Riktlinjen ska ge stadsdelsnämnderna och de kommunala bostadsbolagen ett gemensamt förhållningssätt och ingång till arbetet med att utveckla stadsdelscentrumen.

Riktlinje för centrumutveckling härleds ur rapporten Levande lokala centrum. De utvecklingsstrategier som beskrivs i rapporten ligger till grund för de verktyg som beskrivs såsom essentiella för en centrumutveckling som är i linje med den som beskrivs i rapportens målbilder och i översiktsplanen. Riktlinjen följer även i övrigt rapportens indelning i tre centrumkategorier. Riktlinjen presenterar ett antal verktyg eller strategier som kan användas i arbetsprocessen för att utveckla levande stadsdelscentrum.

Centrum för flera stadsdelar

För kategorin centrum för flera stadsdelar är den föreslagna målbilden ”Mycket för många”. Dessa centrum bör fungera som en större samlingsplats för handel, kommersiell service samt grundläggande samhällsfunktioner. För denna centrumkategori är det särskilt viktigt att staden arbetar med att;

- Ställa rätt krav i utvecklingsprocessen
- Förstärka handels- och serviceutbudet
- Utveckla den sociala arenan
- Stärka orienterbarheten inom centrumen
- Öka tryggheten i centrumen
- Arbeta med att skapa identitet och delaktighet
- Utnyttja den socioekonomiska mångfalden

Lokala stadsdelscentrum

Kategorin lokala stadsdelscentrum har den föreslagna målbilden ”Vår lokala stadskärna”. Denna centrumkategori bör fungera som en samlingsplats som levandegör hela stadsdelen genom att skapa förutsättningar för sociala möten och som kan tillfredsställa både boende och besökares vardagsbehov. För denna centrumkategori är det särskilt viktigt att staden arbetar med att;

- Driva utvecklingsprocessen tillsammans med lokala aktörer och medborgare
- Utveckla och förstärk den sociala arenan
- Tillfredsställa de boendes behov av daglig basservice
- Utnyttja stadskvaliteter för att stärka orienterbarheten
- Planera utifrån en mänsklig skala
- Arbeta med att skapa identitet och delaktighet
- Ta tillvara på kraften i lokalsamhället

Små lokala centrum

De små lokala centrumen har målbilden ”Plats för vardagsliv”. De bör vara en väl gestaltad och naturlig mötesplats där det sociala mötet är överordnat platsens kommersiella funktion.

Kompletterande utbud av både kommersiella verksamheter och service återfinns i större centrum. För denna centrumkategori är det särskilt viktigt att staden arbetar med att;

- Ta täten i utvecklingsprocessen
- Fokusera och förstärka möjligheterna till sociala möten
- Tillgodose de boendes vardagsbehov
- Förstärka den offentliga miljön och skapa plats för möten
- Arbeta med att skapa identitet och delaktighet

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av parkmiljöavdelningen norra innerstaden.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen ser positivt på att riktlinjer för centrumutveckling tagits fram, som vägledning i arbetet med att utveckla stadsdelscentrumen för att skapa en stark lokal identitet och ett enklare vardagsliv samt avlasta stadskärnan. Detta är viktigt, inte minst på grund av att staden växer snabbt, vilket förändrar förutsättningarna för de befintliga lokala centrumen.

Förvaltningen saknar dock en tydlighet i vem som är processägaren i den centrumsutveckling som beskrivs. Stadsdelsnämnderna har endast rådighet över stadens parkmark samt offentlig service i form

av exempelvis förskolor och de är sällan en så stor del av de lokala centrum som beskrivs i dessa dokument.

Då privat kommersiell service har fått allt större plats i många lokala stadsdelcentrum anser förvaltningen att det är viktigt att staden samverkar med dessa aktörer för att skapa olika typer av mötesplatser i centrumen. Mötesplatser vilka främjar olika typer av aktiviteter, inte bara konsumtion, och som vänder sig till olika typer av målgrupper. För äldre och funktionshindrade är det exempelvis viktigt med goda kommunikationer och sittplatser. För att skapa ett varierat utbud av möteplatser är det också viktigt att staden samverkar med ideella föreningar i dessa frågor.

Förvaltningen saknar också exempel på lokala stadsdelscentrum i innerstaden och hur dessa kan utvecklas. Trots att dessa centrum ligger i centrala staden, med ett stort utbud av service, så ökar även dessa i betydelse då staden växer, inte minst för de målgrupper som på grund av exempelvis funktionshinder rör sig inom ett mer begränsat geografiskt område.

Bilagor

1. Remiss Levande lokala centrum (Riktlinje för centrumutveckling) Kommunstyrelsen dnr: 171-1104/2016
2. Riktlinje för centrumutveckling, kommunstyrelsen 2016